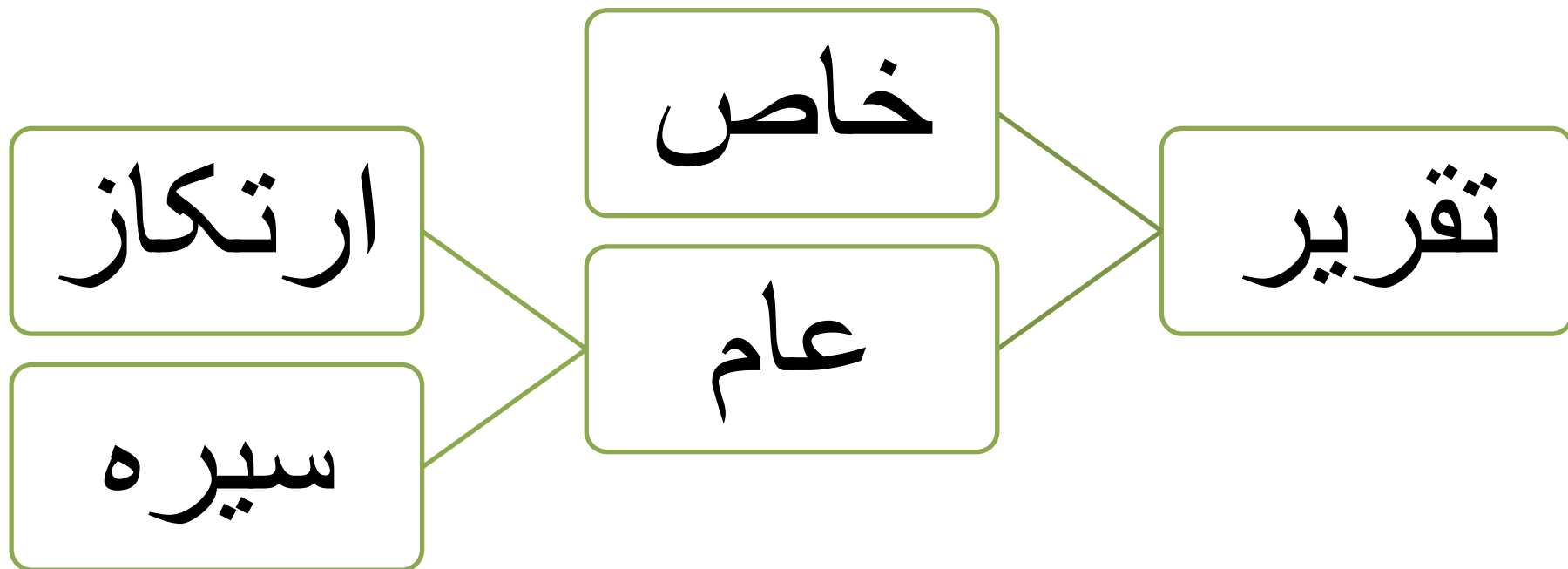


# علم أصول الفقه

۳-۱۱-۹۱ مبادئ مختص تصديقي ۳۷

دراسات الاستاذ:  
مهدي الهادي الطهراني



## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- تقریر عام به دو قسم تقسیم می‌شود:
- ا. مورد تقریر، ارتکاز و سیره‌ی عقلایی است و به گروه و دسته خاصی وابستگی ندارد.
- ب. مورد تقریر، ارتکاز و سیره‌ی گروه و دسته‌ی خاصی است.

ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

ارتکاز و سیره  
عقلایی

ارتکاز و سیره  
گروهی خاص

تقریر عام

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- اقتضای اولی قسم اول این است که وابسته به شرایط و موقعیت نباشد؛ زیرا از عُقلائیت بشر نشأت می‌گیرد.
- مثال بارزی که در این مورد می‌توان ذکر نمود، مسأله‌ی تقلید است.
- تقلید اگرچه در زبان فارسی معنایی منفی در بر دارد و به معنای پیروی بدون دلیل از یک فرد است؛ اما در معنای فقهی و شرعی خویش رجوع به متخصص در امر تخصصی است.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- همه‌ی عقلا از آن جهت که عاقلند، بدون وابستگی به منطقه یا زمان خاص، رجوع به متخصص را در امر تخصصی لازم می‌دانند.
- فقها از سیره‌ی عقلا در بحث تقلید به عنوان یک مصداق بهره بردند و تقلید را برای اشخاصی که قادر به کشف حکم خویش نیستند، لازم شمردند.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- این روش عقلایی در زمان معصوم علیه السلام، در حوزه‌های عادی (غیر دینی) مصداق داشته؛ اما رواج آن در حوزه‌ی امور دینی محل اختلاف بوده است.
- آنچنان که در جای خودش به حق اثبات شده، در حوزه‌ی دین هم همین روش وجود داشته است. مردم سؤالات دینی خویش را از کسانی که عالم دین بودند، سؤال می‌نمودند.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- مثال دیگر در مورد ارتکاز و سیره‌های عقلایی، خرید و فروش اعضای بدن است. آنها که جواز خرید و فروش اعضای بدن را ثابت می‌نمایند به مجموعه‌ای از ارتکازات عقلا اشاره می‌کنند که در زمان معصومان علیهم السلام زمینه‌ی بروز نداشته است.



## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- موارد زیر از جمله-ی آنها است:
- أ. اگرچه هیچ فرد انسانی حق ندارد به خودش ضرر برساند؛ اما در صورتی که در اضرار به نفس یک غرض عقلایی - به خصوص یک غرض اهم - وجود داشته باشد، اضرار اشکالی ندارد. در مسأله‌ی خرید و فروش اعضا چنین مطلبی متصور است.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- ب. هر چیزی که به ازای آن در بازار عقلا پول پرداخت شود، مالیت دارد. اعضای بدن اگرچه در محاسبه‌ی اموال یک فرد، جزو سرمایه‌ی او به حساب نمی‌آیند، اما در بازار عقلا ارزشمندند و به ازای آنها پولی پرداخت می‌شود؛ پس مالیت دارند.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- ج. مالکیت انسان نسبت به اعضای بدنش یک مالکیت تکوینی است؛ زیرا آنها تحت سلطه‌ی روح انسان هستند و عقلاً همین مالکیت تکوینی را برای خرید و فروش کافی می‌دانند. بنابراین اعتباری نبودن مالکیت انسان نسبت به اعضا، مانعی بر سر جواز خرید و فروش آنها نیست.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- در صورتی که ارتکازات و سیره‌های عقلایی - که دو نمونه از آن را ذکر نمودیم - مورد امضای شرع قرار گرفته باشند و معصوم علیه السلام آنها را ردع نکرده باشد، شرعیت پیدا می‌کنند.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- قسم دوم از اقسام تقریر عام، تقریر سیره و ارتکازات گروه خاصی از مردم است. از میان انواع متعددی که برای این قسم می‌توان در نظر گرفت، دو نوع مطرح است که یکی از آنها مورد توجه و اعتنای فقها بوده است.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

- آن دو نوع عبارتند از:
- ا. سیره و ارتکاز متشرعه.
- ب. سیره و ارتکاز افرادی که در اطراف معصومان علیهم السلام زندگی می‌کردند؛ مثلاً مردم مدینه، یا مردم مکه، یا مردم عراق و ... .
- نوع دوم به خلاف نوع اول، اگرچه قابل طرح بوده؛ اما چندان مورد توجه فقها قرار نگرفته است.

## ج. موقعیت در تقریر معصومان علیهم السلام

سیره و ارتکاز متشرعہ

سیره و ارتکاز افرادی کہ  
در اطراف معصومان علیهم  
السلام زندگی می کردند؛  
مثلاً مردم مدینہ

سیره و ارتکازات گروهی  
خاص